

De wereld. Een familiegeschiedenis

Simon Sebag Montefiore

Robert Duthoy¹

Hoewel het woord niet voorkomt in de titel of ondertitel bestempelt Montefiore al in de eerste zin zijn boek als een wereldgeschiedenis. Maar hij heeft aan deze kwalificatie dan toch wel een heel persoonlijke invulling gegeven als men zijn werk vergelijkt met eerder verschenen eenmansondernemingen die zich als wereldgeschiedenis aandienden. Daarin komen immers doorgaans alle (politieke, militaire, sociale, economische en culturele) aspecten in min of meer dezelfde mate aan bod en wordt bovendien vooral aandacht besteed aan de hoofdlijnen van de historische ontwikkelingen en aan de wederzijdse beïnvloeding van de diverse beschavingen. Maar zoals Montefiore het zelf reeds in zijn voorwoord en inleiding schrijft was het zijn bedoeling uit te gaan van een andere en nieuwe benadering van de menselijke geschiedenis door gebruik te maken van verhalen van families in de tijd en zich te richten op individuen, gezinnen en coterieën. Die verhalen komen in hoofdzaak neer op een beschrijving van de strijd om de macht tussen individuen en dynastieën en de gebeurtenissen die aan bod komen zijn dan ook haast uitsluitend van politieke of militaire aard. Culturele, sociale en economische ontwikkelingen worden, op enkele uitzonderingen na, buiten beschouwing gelaten. In de woorden van de auteur in (de eerste helft van) de slotzin van zijn boek; ' *In dit boek heb ik geschreven over de ondergang van grote steden, het verdwijnen van koninkrijken, de opkomst en ondergang van dynastieën, wreedheid op wreedheid, dwaasheid op dwaasheid, uitbarstingen, bloedbaden, hongersnoden, pandemieën en vervuilingen* ' In wezen is deze wereldgeschiedenis dan ook een soort chronologisch geordend en doorlopend avonturenverhaal van de mensheid vanaf het verschijnen van demens op aarde tot aan de Russische inval in Oekraïne vol dramatische en onverwachte wendingen waarbij alle continenten de nodige aandacht krijgen en dat in sneltreinvaart wordt verteld.

De lezer krijgt daarbij een tsunami van feiten, gebeurtenissen en personages uit alle periodes van de geschiedenis over zich heen. Men kan niet anders dan een diepe bewondering opbrengen voor de indruk- en ontzagwekkende werkkraft van de auteur, zijn benijdenswaardige belesenheid en zijn sterk synthetisch vermogen die hem in staat stelt in enkele zinnen raak de essentie van een gebeurtenis of persoonlijkheid weer te geven. Met zijn verhaal biedt Montefiore de lezer een breed panorama van wat zich in de loop van de geschiedenis allemaal heeft afgespeeld en dit alles verpakt in een boeiend relaas dat de lezer van de eerste tot de laatste bladzijde in spanning houdt. Hij laat hem kennis maken met enkele duizenden personages die op een of ander moment van de geschiedenis een sleutelrol hebben gespeeld en waarvan velen voor heel wat lezers tot dan onbekenden zullen geweest zijn.

Maar het wordt al na enkele bladzijden snel duidelijk dat in dit avonturenverhaal van de mensheid de *bad guys* oververtegenwoordigd zijn en naarmate men vordert in de lectuur van het boek krijgt men meer en meer

¹ Robert Duthoy is ereprof (emeritus professor) oude geschiedenis aan de universiteit van Gent.

de indruk dat het boek een soort palmares van de menselijke verdorvenheid wordt en het aloude adagium *homo homini lupus* illustreert en zo krijgt het avonturenverhaal de allure van een schandaalkroniek van de menselijke geschiedenis. In dit opzicht valt de auteur niet vrij te pleiten van eenzijdigheid en het valt op dat hij niet vies is van enige sensatiezucht.

Dit komt eveneens tot uiting in de typering en karakterisering van de personages die hij in zijn relaas laat opdraven. Voor de meesten onder wordt een vanuit moreel oogpunt minder positief profiel geschetst en de vele adjectieven waarvan hij zich daarbij bedient hebben een uitgesproken negatieve connotatie. Dit leidt tot een weinig rooskleurig beeld van de mens dat in tegenspraak is met de stelling dat de mens van nature goed zou zijn. Zelfs in de beschrijving van het uiterlijk voorkomen van veel van die figuren overheerst het negatieve en dit gebeurt met omschrijvingen die door *sensitivity readers* beslist zouden gecancelled worden. Van veel personages citeert Montefiore ook uitspraken die hun opvattingen en bedoelingen moeten illustreren en verduidelijken. De conclusie die zich daarbij opdringt is dat vele van deze prominenten grof- en vuilgebekt waren en een taaltje spreken dat men zelfs met de beste wil van de wereld niet als netjes of fatsoenlijk kan bestempelen. Vulgariteit lijkt in deze kringen eerder de regel dan de uitzondering te zijn en het lijkt er sterk op dat Montefiore met genoegen deze uitspraken citeert. Slechts één woord kan voor hem (of is het voor de Nederlandse vertaler?) absoluut niet door de beugel en wordt als n**** afgedrukt.

In een werk van een dergelijke omvang zijn uitsluiers en/of drukfouten niet te vermijden maar ik zie er van af hier een lijstje van te geven omdat het meestal om details gaat die geen afbreuk doen aan de wetenschappelijke accuratesse waarmee Montefiore tewerk is gegaan. Evenmin belet de hoger gesignaleerde eenzijdigheid dat Montefiore met dit boek een goudmijn aan informatie biedt voor wie enige historische belangstelling heeft.

Simon Sebag Montefiore, De wereld. Een familiegeschiedenis. Amsterdam, Uitgeverij Unieboek Het Spectrum 2022. 1467 blz. 69,99 €.